

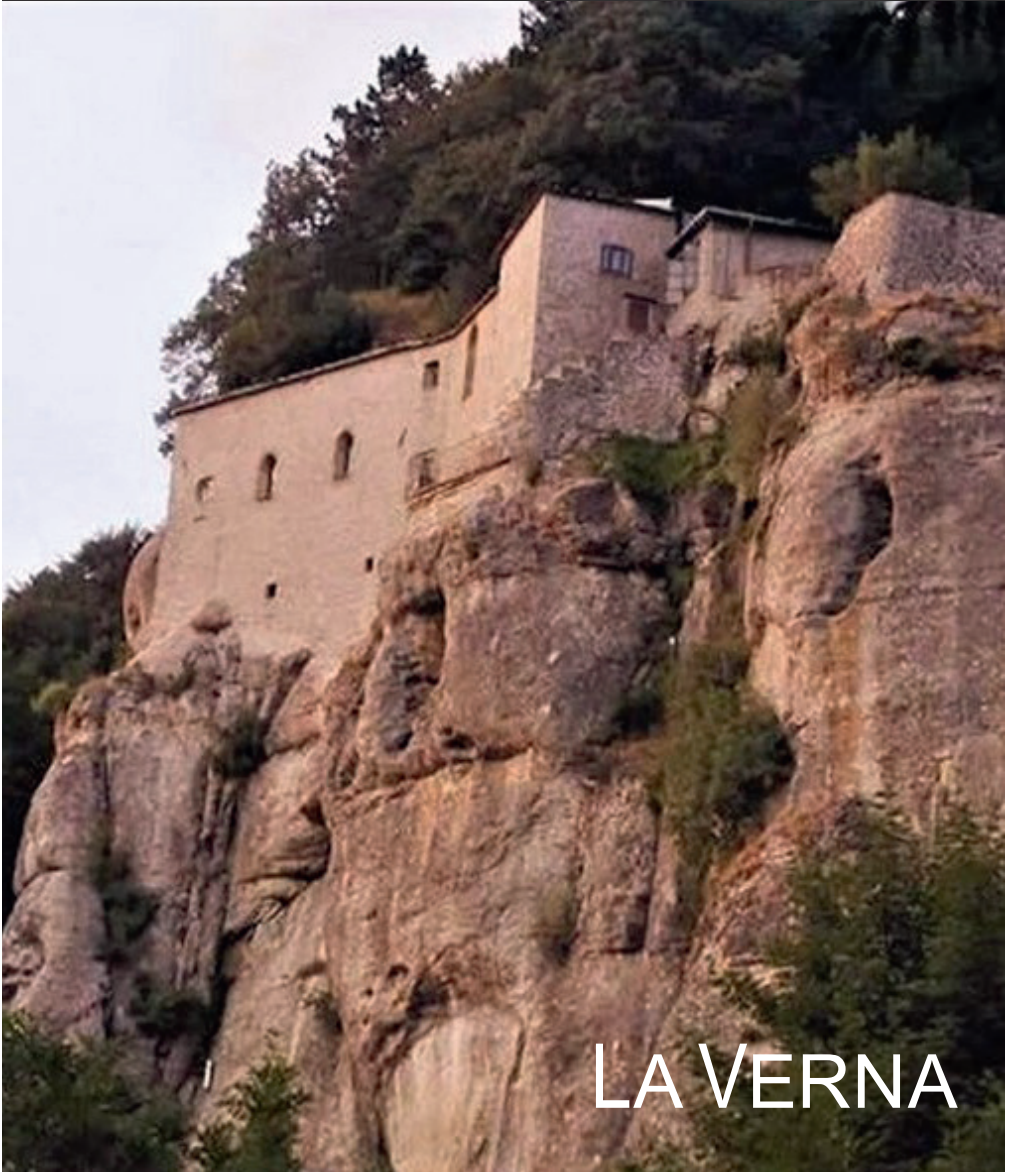
JOHANNES JØRGENSEN SELSKABET

NYHEDSBREV

Juni 2018

16. Årg.

Nr. 2

LAVERNA

NYHEDSBREV

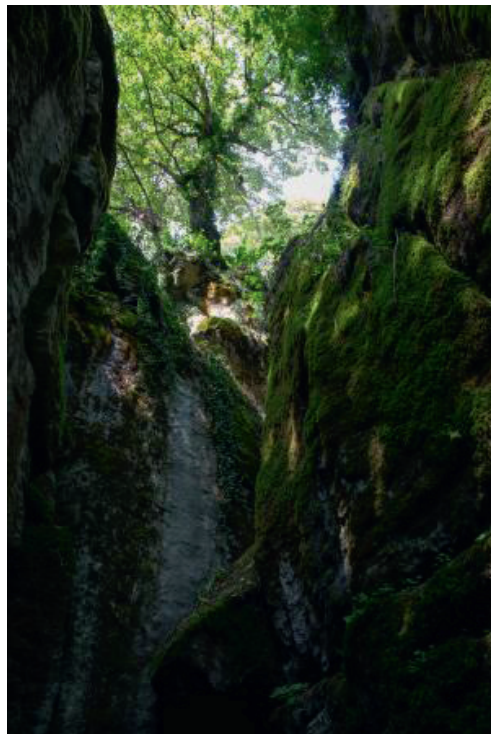
Medlemsblad for
Johannes Jørgensen Selskabet

Ansvh. red. Stig Holsting
Lykkesholms Allé 9 A, 1.tv
1902 Frederiksberg C
Tlf. 2129 0408
e-mail: stigholsting@gmail.com
Kassererens e-mail: johs.
jorgensenselskabet@gmail.com
www.johannesjoergensenselskabet.dk
Bankkonto: 1551 0010132908

Johannes Jørgensen Selskabet
er et litterært forum til studium af
digterens liv og forfatterskab.
Selskabet arbejder nært sammen
med Johannes Jørgensens Hus
i Svendborg og andre litterære
selskaber.
Medlemskab koster 175 kr. om året.

Selskabets bestyrelse:

Stig Holsting, formand
Oluf Schönbeck, næstformand
Fælledvej 14 E, 5.tv. 2200 København N.
E-mail: olufschon@gmail.com
Tlf. 60863727.
Ove Klausen, sekretær.
Ottosminde 2, 8960 Randers.
Tlf. 86404032.
E-mail: oklausen@fiberflex.dk
Henning Fink-Jensen, kasserer.
Krogmosevej 28, 2880 Bagsværd.
Tlf. 23495938
Andreas Holsting. Ved Klosteret 6,
2100 København Ø. Tlf. 31219609.
E-mail:
andreas.holsting@hotmail.com

*"Ak, mørke Huler hænger lavt og haardt
ned over mig ... jeg vilde gærne bort -
men jeg er fangen, bunden – Foden glipper ...
Ak, skal jeg dø blandt disse skumle Klipper.*

*Vand siver ned – det drypper tungt i Dybet ...
jeg snubler, styrter, glider ud paa Krybet.
Er jeg en Levende paa Gravsens Bunde,
og skal i denne Grav jeg gaa til Grunde?"*

Således skrev Johannes Jørgensen i et digt til
samlingen "Søvnen", som Carl Nielsen havde
bestilt hos ham, og som han satte musik til
i 1906. Det er ikke svært at forestille sig, at
Johannes Jørgensen i disse ord har ladet sig
inspirere af den hellige Frans' kolde og fugtige
klippehuler på Alvernerbjerget, som han
havde besøgt i 1903 og efterfølgende skildret
i *Pilgrimsbogen* samme år.

La Verna – den hårde klippe mellem Tiber og Arno¹.

Af Stig Holsting

I Pilgrimsbogen (1903) skildrer Johannes Jørgensen sin færd gennem det franciskanske Umbrien til Alvernerbjerget i Toscana. Det var led i hans forberedende arbejde på biografien over Frans af Assisi. Her omtaler han, hvordan den hellige Frans yndede at trække sig tilbage til ensomme bjerghuler i bøn og meditation. I sin bog skriver Jørgensen bl.a.: "De, som har rejst i Bjærglande, vil forstaa mig, thi der er ved Bjærgene noget, som stærkere end al anden Natur Giver Indtryk af Guds Storhed ...", og længere henne: "Derfor har Bjærgene altid været deres Tilflugt, som søgte Gud; 'jeg løfter mine Øjne mod Bjærgene', sang allerede Hebræernes Psalmist. Fra Sinais Bjærg steg Moses ned med Lovens Tavler, paa Karmelbjerget bad Israels store Profet Elias, og Jesus blev Natten over i Bøn paa Bjærgene ... Hvad Under da, at ogsaa Frans af Assisi atter og atter søgte til Bjærgene, at Fonte Colombo blev hans Sinai, Alvernerbjerget hans Golgatha?"²

Frans af Assisi søgte ensomhed i flere afsides klippehuler end de to her nævnte, hvor han i bøn følte Guds nærvær. For ham var det først de fugtige klippehuler på Monte Subasio over Assisi, hvor han med sine tilhængere tilbragte lange tider. Sidst var det Alvernerbjerget – på italiensk La Verna (Vinterbjerget ifølge Jørgensens oversættelse), som blev hans foretrukne enebo. Han havde fået skænket bjerget af

Padre Samuel. Pastel af Andrée Carof. 1915

sin ven, adelsmanden Messer Olando, hvis borg endnu anes i terrænet i nærheden af byen Chiusi. Siden er stedet blevet søgt af tusinder af pilgrimme. Blandt disse var Johannes Jørgensen ikke den mindst flittige.

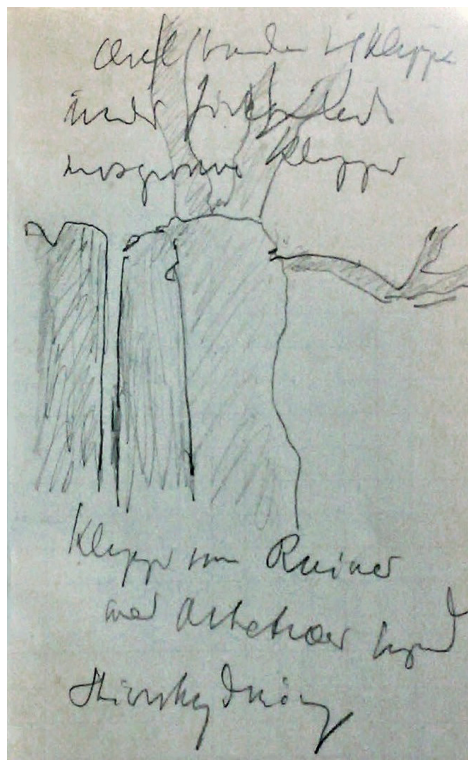
I sin dagbog skriver han en dag i september 1918 følgende: "Nødvendigheden af en ny Bog om Santo Francesco bliver mig klar!"³ for måneden efter at ændre denne ide, som han kan forene med en ny: "... pludselig Ide til den Bog, jeg skal skrive – om La Verna. Og havde allerede den

Tanke at skrive om P. Felice og P. Samuel. Nu elimineres P. Felice (der allerede er saa udførligt behandlet) og tilbage bliver P. Samuel paa La Verna alt det, jeg har udeladt i mit Vita di S. Francesco⁴. Jørgensen var på det tidspunkt ellers begyndt på studierne af Jacopone da Todi, en franciskansk middelalderhelgen, men dette arbejde blev lagt til side og i øvrigt aldrig færdiggjort. Det påbegyndte manuskript ligger i Jørgensens efterladte papirer.

Hans første tanke ifølge dagbogen var at sammenfatte 5 rejser til La Verna til én sammenhængende beretning, men fraveg siden denne ide for i stedet at skildre tre rejser med tre forskellige rejsefæller sandsynligvis under påvirkning af P. Samuels død, som havde påvirket ham dybt⁵.

Johannes Jørgensen, der selv erkendte at leve i minderne, havde i sin splittede natur lokaliteter, hvortil vemodige minder knyttede sig, og som ofte var bundet til kvindelige bekendtskaber – Vejle Fjord Sanatorium, Pisa og Siena. Hans religiøse og spirituelle natur havde ligeledes tre steder, hvortil han livet igennem var knyttet med stærke bånd – La Rocca, Assisi og La Verna. Nogle af disse lokaliteter forstår man først betydningen af gennem hans dagbøger eller i nogen grad, hvis man læser mellem linjerne i nogle af hans trykte bøger.

Bogen om Alvernerbjerget udkom først i 1920, men grunden og ideen blev lagt på Hotel Subasio i 1918. Årsagen til, at der skulle gå to år, var, at han midt under arbejdet af Nationaltidende blev bedt om at tage til Belgien for at skildre det krigshærgede land efter krigens ophør. Denne rejse

Under et af sine tidlige besøg på La Verna tegnede Johannes Jørgensen denne skitse af nogle af klipperevnerne og forsynede tegningen med forklarende bemærkninger for siden selv at huske enkeltheder.

resulterede desuden i bogen *Flanderns Løve*, som udkom i 1920.

Men bogen om La Verna skulle altså være et mindeskrift over hans ven, den franske franciskaner padre Samuel Charon på La Verna, som var død den 23. oktober samme år af den spanske syge, altså blot ca. en måned før. Som motto i bogen citerer han Johannes af Parma (1247–1257): "Est spiritus ante faciem nostram qu trahit nos ad montis cacumnia"⁶

Bogen blev i imidlertid ikke kun et

mindeskrift over padre Samuel, men kom også til at omhandle andre venner fra La Verna. Ikke langt fra klostret boede familien Pico og Guiseppina Pichi og deres søn Mario, den sidste nåede inden han faldt i krigen, at oversætte *Pilgrimsbogen* til italiensk. Således blev bogen om La Verna i virkeligheden Jørgensens eget mindeskrift over, hvad stedet var kommet til at betyde for ham.

I bogens indledning skildrer han La Vernas franciskanske historie, der bl.a. er en enestående indføring i et stykke umbrisk og toscansk topografi, der vidner om, at Johannes Jørgensens personlige kendskab til landskabet var hentet ved selvsyn, selvom bogen er skrevet på hans værelse på Hotel Subasio i Assisi. I sin dagbog den 18. december 1918 skriver han: "Lidt Arbejde paa La Verna-Bogen. Planer om at forbedre den ved en Rejse i August-September"⁷. Det er et træk, som er karakteristisk for ham livet igennem. Hans beretning fra La Verna er personlig, så personlig, at han synes, han må kassere en del af sit påbegyndte manuskript, da han frygter, det vil kede læserne. Han var ikke historiker men digter, og det er vel også det, der i grunden gør hans skildringer så personligt levende.

Men ellers er bogen som sagt bygget op over tre besøg på La Verna, alle foretaget med forskellige af hans venner. Det første besøg i 1903 har han skildret i *Pilgrimsbogen*⁸ og er altså ikke med i den nye bog. Det mest bemærkelsesværdige er besøget sammen med Andrée Carof i 1915, hvor hun ikke nævnes ved navn men under betegnelsen Fra[ter] Serafico (broder

Johannes Jørgensen og padre Samuel fotograferet sammen på La Verna. I sin bog fortæller Jørgensen om den lille franciskaner, hvordan denne altid ved fotografering sørgede for at stå lidt højere en andre for at synes større.

Serafico). Det var af frygt for folkesnakken, såfremt man skulle opdage, at han rejse rundt med en kvinde. Det er et træk, vi også møder ved andre af hans bøger, bl.a. Jorsalafærd. Selv om Andrée betød meget for ham, nævnes hun ikke nogen steder i hans litteratur.

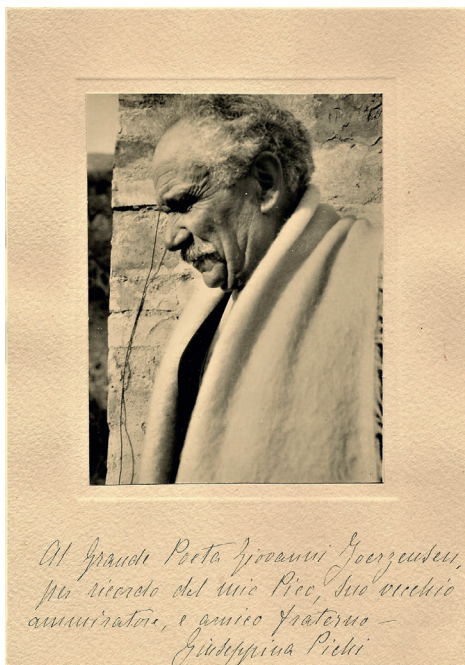
Han besøgte siden La Verna hvert år i september ved festen for Frans' stigmatisation og ifølge dagbøgerne altid sammen med Andrée Carof. Det kunne dog hænde,

at andre slog følge med dem. Det var som om et venskab gerne skulle besegles med en fælles valfart til den hellige Frans' bjerg. Derfor var hans skiftende rejsefæller hver gang personer, som han kunne dele stedets mystik med – aldrig nogen af hans mere profane bekendtskaber.

Bogens 4 første kapitler er en gennemgang af La Vernas fanciskanske historie. Kap. 5 omhandler rejsen, han foretog i dagene 16. – 18. september 1912 sammen med den belgiske prælat, Msgr. Simon Deploige, som var en nylig tiltrådt leder af Institut Catholique i Louvain, hvor Jørgensen siden skulle få en meget kortvarig karriere. De øvrige 2 skildrede rejser foretog han sammen med Peter Schindler 16. – 20. sept. 1914 og med Andrée Carof (Fra Serafico) 16. – 27. september 1915.

Allerhelst skulle en pilgrimstur til La Verna naturligvis falde på festen for den hellige Frans' stigmatisering 16.-17. september, hvor hele klostrets traditionsrige ceremoniel udfoldede sig. Under besøget sammen med Simon Deploige finder vi den mest udførlige beskrivelse af denne fest. Et kuriøst træk, som er karakteristisk for Jørgensen, er en kort omtale, hvor processionen fra nattens mørke er på vej tilbage fra stigmaternes kapel til Chiesa Maggiore, der åbner sine døre til den strålende oplyste kirke. Jørgensen kan ikke bare sig for at kaste et længselsfuldt blik ud over den storlåede udsigt, inden han træder ind i kirken. Man har forfatteren mistænkt for i dette korte indlæg at udstille sin altid slumrende splittelse mellem panteisme og kirkelighed.

I dagbøgerne er det imidlertid rejsen

Signeret portræt af Pico Pichi.
(Johs. Jørgensens Hus i Svendborg)

med Andrée i 1915, som fylder mest og især skildringen af deres forsøg på at finde den rette form og balance i deres ofte noget abrupte samvær – den unge livlige og sværmeriske bretonske pige og den dobbelt så gamle danske digter med stedvise humørsvingninger og trang til ensomhed.

Bogen blev altså ikke, som det oprindeligt var tanken, en "ny Bog om Santo Francesco" men i stedet hans meget personlige beretning om en lokalitet, som for ham i virkeligheden var mere end blot stedet for et af kristenhedens store mysterier; det var også et tilflugtssted for ham, hvor han søgte hen for at få klarhed over forhold, som han vist ikke altid selv kunne definere samtidig med, at der knyttede sig stærke

personlige minder til stedet.

Han fuldendte bogen om Alvernerbjerget den 6. december 1919. Den dag skriver han i dagbogen en udførlig nærmest skematisk markering over processen med sit arbejde: "Alvernerbjerget inch-die-xx nov. 1918 Assisi. Standset 9/12 ved Ankomst af Telegram fra 'Nat.tid'. begyndt 23/10 1919 paa Aarsdagen f. P. Samuels Død. Deo gratias! Fuldendt 6/12 1919 – Revideret 9/12". Herefter tilføjer han mere prosaisk: "Efter en Bog er det som efter et Dødsfald. Alt det, der lægges til Side – ikke mere tjener til noget. Og Livet fortsætter paa et lavere Niveau – Tiden, som man før aldrig havde nok af, falder En pludselig lang".⁹

Selv ønskede Johannes Jørgensen, at den danske udgave skulle bære titlen "La Verna", men Georg Hansen på Gyldendal fandt, at den mere dansklydende titel AL-

vernerbjerget (dog med Jørgensens æ) var bedre. Det var da også forfatterens egen "arbejdstitel", som han benytter i dagbøgerne.

I 1923 udkom den franske udgave af bogen med titlen *La montée de l'Alverne*. På omslaget står Andrée Carof som oversætter, men man skal nok lægge til, at hun har været kraftigt assisteret af forfatteren selv. Derimod har hun illustreret bogen med 4 pasteller.¹⁰ I 1922 udkom bogen på italiensk og i 1942 på spansk.

Jeg har ved en tidligere lejlighed knyttet Jørgensens digt "Broder Ulvs Jul" fra 1914 til legenden om "Ulven fra Gubbio". Det var en fejl; Broder Ulv – Fra Lupo – den omvendte røver, som levede på en klippe – il sasso – på La Verna, var i virkeligheden den Broder Ulv, som Johannes Jørgensen identificerede sig med i digtet.¹¹

Johannes Jørgensen udførte denne tegning på La Verna i 1914, hvor man kan se Casa Pichi – familien Pichis bolig og resterne af Olandos borg.

¹ Dante – Paradiset XI, 106.

² Pilgrimsbogen org. Udg. 1903 s. 90-91.

³ Dagbog 322, 10. sept. 1918.

⁴ Dagbog 223, 20. nov. 1918.

⁵ Dagbog 321, 28. aug. 1918.

⁶ "Der er en ånd, som går foran os og drager os til bjergets tinde".

⁷ Dagbog 324.

⁸ Pilgrimsbogen 1. udg. 1903 side 232.

⁹ Dagbog 337. 6. dec. 1919.

¹⁰ Se NYHEDSBREV 2014 nr. 4.

¹¹ NYHEDSBREV 2011 nr. 1.

HOTEL SUBASIO

Af Stig Holsting

Gennem sin ca. 60 år lange forfatterkarriere nåede Johannes Jørgensen at udgive 80 bogtitler foruden et utal af artikler og rejsebrevne til diverse blade. Med en sådan aktivitet siger det sig selv, at det ikke var mange år, hvor ikke en ny bog så dagens lys – nogle år udkom endda flere titler. Således var 1918 et meget aktivt år for ham. Han var for længst flyttet til Assisi,

og skønt han indimellem overvejede at flytte til en anden by eller et andet land, blev den hellige Frans og hans by mere og mere uundværlige for ham. Allerede i 1915 havde han slået sig ned på Hotel Subasio i Assisi ganske tæt ved Franciscusbasilikaen. Og her ligger Hotel Subasio i øvrigt endnu opkaldt efter bjerget, hvis skråning Assisi kryber op ad.

Hotel Subasio, som det så ud på den tid, da Johannes Jørgensen boede her, indtil han i 1919 flyttede til Via Santa Maria delle Rose.

Pastel af Andrée Carof, der viser udsigten fra Hotel Subasio over den umbriske slette med kirken Santa Maria degli Angeli.

Skønt Johannes Jørgensen i sin skriveltrang ikke synes at have været afhængig af omgivelsernes inspiration, han skrev jo alle vegne og under alle forhold, så fyldte ånden i Assisi så meget i hans bevidsthed, at inspirationen så at sige kom af sig selv. Hotel Subasio var nok også dengang et af byens bedste hoteller men havde naturligvis ikke vore dages bekvemmeligheder. Således led han under stedets umilde vinterklima og frøs slemt, hvor han – som han ofte noterer – må skrive med valne fingre eller ”røde Frosthænder”, for det var ikke altid rum-

mets ovn formåede at forjage kulden. Til gengæld nød han stedets beliggenhed tæt ved den hellige Frans’ grav og med udsigten over den nedre by og tårnet på kirken San Pietro og over den umbriske slette med kuplen på kirken Santa Maria degli Angeli som et kært pejlemærke.

Som sagt var 1918 et aktivt år for ham. Fejden med *Politikens* Anker Kirkeby, som i Politiken havde angrebet ham efter udgivelsen af *Klokke Roland* i 1916, var resulteret i bogen *Den slette Tjeners Svar*, hvor Jørgensen tog kraftigt til genmæle.

Men frem for alt havde han siden 1915 arbejdet støt på sit erindringsværk *Mit Livs Legende*, hvor de tre første bind allerede var udkommet. I løbet af 1918 kom så efter flere omskrivninger bind 4-6. Det vidner om en ganske udviklet arbejdsdisciplin, som i øvrigt karakteriserede hans forfattervirke hele livet igennem. Det, der syntes at volde de største kvaler for ham i arbejdet med erindringsværket, var læsningen i de gamle dagbøger, som pirkede smerteligt ved hans altid nagende samvittighed over "en spildt ungdom". Dagbogssamlingen, som på dette tidspunkt udgjorde et godt stykke over 300, fulgte ham livet igennem, hvor han end slog sig ned. De var jo så at sige hans hukommelse, når han skulle skildre personer og begivenheder gennem de forløbne næsten 40 år.

Før Anfrèe Carof i 1919 flyttede endegyldigt fra Frankrig til Assisi, boede også hun på Hotel Subasio, hvorfra hun siden flyttede til et en bolig ved et benediktinerindekloster. Her boede hun indtil sin tidlige død i 1933. Af hensyn til folkesladder ønskede de ikke at bo under samme tag.

Som omtalt i artiklen ovenfor måtte Johannes Jørgensen afbryde sit ophold i Assisi i foråret 1919 for på opfordring af *Nationaltidende* hjemme i København at rejse til Belgien som avisens korrespondent. Man ønskede en beskrivelse af det krigshærgede land og fandt Johannes Jørgensen

Johannes Jørgensen i gaden, der siden kom til at bære hans navn. I huset i baggrunden havde han sin lejlighed i øverste etage. De fleste Assisirejsende vil kunne genkende billedet.

som den mest oplagte iagttager dels på grund af han bevidnede engagement ved bogen *Klokke Roland*, og dels, fordi han i forvejen blev brugt af avisen.

Inden han den 3. juni rejste ind i Belgien, opholdt han sig et stykke tid først i Rom og derefter i Paris for her at forhandle med sin franske forlægger om udgivelsen af den franske udgave af bogen om den hellige Katerina. Opholdet i Belgien varede i 2 måneder til begyndelsen af august, men ved hjemkomsten til Assisi måtte han

Selvom Hotel Subasio gennem tiden har ændret sig lidt, kan man stadig se vinduet til Johannes Jørgensens værelse i hotellets øverste etage.

konstatere, at Hotel Subasio ikke mere var ham tilpas med hotelværelsets trange kår. Med andre ord han måtte se sig om efter en mere blivende bolig med bedre plads. I løbet af de fire år, siden han forlod Siena, havde han ofte været i tvivl om, hvor han skulle slå sig ned endelig – Paris – Rom eller Assisi. Og valget blev altså Assisi. Han udtrykker således ofte i dagbøgerne, at Assisi er det sted, hvor han føler sig bedst tilpas. I mellemtiden havde han afsluttet 6. bind af *Livslegenden* og følte, at et nyt livsafsnit var begyndt. Ganske vist havde han påbegyndt et bind 7 (*Over de valske Mile*), men af forskellige grunde omarbejdede han det så ofte og så gennemgribende, at der skulle gå 10 år, inden dette afsluttende bind så

dagens lys.

Af nogle venner i byen blev han gjort opmærksom på et hus, hvor en lejlighed var til leje. Huset lå i den smalle Via Santa Maria delle Rose i den øvre del af byen og den 3. september 1919 flyttede han ind her og "fik fod under næsten eget Bord" som han noterer i dagbogen. Flytningen voldte ham en del besvær, for hans vane tro, var ikke mindst hans bogsamling vokset betragteligt. En ny og mere stabil periode var indledt for ham, som skulle vare de næste 44 år, indtil han som 87-årig olding endelig kunne vende hjem til sin fødeby Svendborg – tre år før sin død i 1956.

Et opmærksomt medlem af selskabet har fundet et hidtil ukendt filmklip, der viser begivenheden, da Johannes Jørgensen i 1936 udnævnes til æresborger i Svendborg.

Skriv dette link ind i dit søgefelt og find klippet frem:

<https://www.danskkulturarv.dk/dr/johannes-jørgensen-æresborger-i-svendborg/>

Temaudstilling i JOHANNES JØRGENSENS HUS

Årets temaudstilling i Johannes Jørgensens Hus i Svendborg viser et udvalg af forfatterens bøger med dedikationer, som han gennem årene har foræret venner og bekendte.

den2radio

Det er stadig muligt at høre de fire udsendelser om Johannes Jørgensen, som den netbaserede radiokanal den2radio lavede sidste år.

SOMMERMØDE 2018

Søndag d. 12. august kl. 12 - 16.

Se vedlagt program.

Programmet kan også ses på selskabets hjemmeside.